herpy

MASKGRODDJUR

Congo Caecilian

Herpele squalostoma

Herpele squalostoma är ett kraftigt, grävande maskgroddjur från Centralafrikas regnskog, plantager och trädgårdar, upp till omkring 46 cm långt. Arten lägger ägg i jorden, och honan ligger ihoprullad runt ägg och ungar, som lever av hennes yttersta hudlager. Arten har visat sig härdig i fångenskap jämfört med andra maskgroddjur.

Familj: Herpelidae Tidigare namn: *Caecilia squalostoma*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**24-46 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Grävande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift	**Inget känt**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**90-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Direkt utveckling (inga larver)**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per säsong	**16**
Yngelvård	**Vaktar äggen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Herpele squalostoma är ett kraftigt, cylindriskt maskgroddjur med tydligt framskjutande nos. Kroppen är mörkt olivfärgad med små gulaktiga fläckar, och ögonen är täckta av ben och syns inte utifrån. Djur över 24 cm räknas som vuxna. Honorna blir upp till 46 cm och 41 g, hanarna upp till 42 cm och 30 g. Arten tillhör familjen Herpelidae.

Säkra yttre könsskillnader är inte dokumenterade. Livslängden är inte känd; djur lever minst omkring fem år i fångenskap, och rutans 5-10 år är en uppskattning.

Hudgift: någon giftverkan är inte dokumenterad hos arten, men maskgroddjur har hudkörtlar, så rör inte ögon och slemhinnor efter hantering. Tvätta händerna före och efter, och rör djuret så lite som möjligt.

Utbredning och livsmiljö

Herpele squalostoma finns i västra Centralafrika och längst ut i Västafrika: sydöstra Nigeria, Kamerun, Ekvatorialguinea inklusive Bioko, Gabon, Republiken Kongo, västra Demokratiska republiken Kongo och västra delen av Centralafrikanska republiken. Förekomst i Cabinda i Angola är möjlig men inte bekräftad, och är inte med på kartan. Arten räknas inte som hotad och finns i flera nationalparker.

> **Naturlig utbredning:** Nigeria, Kamerun, Ekvatorialguinea, Gabon, Kongo-Brazzaville, Kongo-Kinshasa och Centralafrikanska republiken.

LIVSMILJÖ

H. squalostoma är landlevande och gräver i lös, fuktig jord i låglandsregnskog, men finns också i plantager med fruktträd, kakao och kaffe, i byträdgårdar och sekundärskog. I Kamerun har arten hittats upp till minst 800 m över havet. Den finns i de översta 10-15 cm av jorden, ofta nära små vattendrag och källor som bara rinner under regntiden. Vuxna djur äter framför allt markbundna, hårdskaliga bytesdjur: mullvadssyrsor, kackerlackor, skalbaggar och krabbor, men också myror, insektsägg och daggmaskar. Ungarna tar mest daggmaskar och myror.

Skötsel

TERRARIET

H. squalostoma hålls i små antal, och skötseln bygger på arten själv och på andra landlevande maskgroddjur. Djuret är landlevande och grävande, så skötseln handlar om jorden. En låda av tjock, tät plast med ett tätslutande lock och en vikt ovanpå fungerar bra: maskgroddjur hittar varje springa, och ett dåligt tillslutet lock är den vanligaste vägen ut. Ett vuxet djur behöver minst 60 × 40 × 40 cm med 20-30 cm lös, fuktig botten att gräva i.

Bottnen ska vara lös, hålla kvar fukten och inte klumpa sig: oblekta pappersfibrer (pappersbaserat strö) är beprövade, och steriliserad matjord används också. Kokosfibrer ensamma kan packa sig i tarmen och bör undvikas. Bottnen ska vara fuktig, men inte så blöt att man kan pressa ut vatten ur en handfull, och det får inte stå vatten i botten. Ett flatt stycke bark eller trä på ytan ger ett gömställe precis under ytan och gör det lätt att se till djuret.

Arten tål störningar dåligt: ett bottenbyte förstör gångsystemet, och djuren äter mindre under lång tid efteråt. Byt därför bara botten när det är nödvändigt, typiskt var 4:e-5:e månad, och ta hellre bort smuts och döda foderdjur under tiden. Små lufthål i sidorna, täckta av fint nät, ger ventilation och håller foderdjuren inne; locket ska vara utan hål.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

Arten hålls stabilt och ljumt: 22-25 °C på dagen och 21-23 °C på natten. Genomsnittstemperaturen i jorden påverkar hur mycket djuren äter, så den ska hållas jämn. Svängningar på mer än omkring 3 °C och snabba skiften tolereras dåligt. Lådan kan stå i ett rum med stabil temperatur, eller så kan en värmematta under ena änden ge en gradient, så att djuret själv kan välja mellan varmare och torrare och svalare och fuktigare jord. Ett djur som ligger på ytan i stället för att gräva har det för varmt, för kallt, för blött eller för torrt. Vintervila behövs inte.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luften i lådan är nästan mättad, 90-100 %, eftersom jorden är fuktig. Fukten upprätthålls genom att spruta jorden och ibland vända de översta centimetrarna. Känn efter, och spruta när det översta lagret känns torrt. Använd flaskvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten. En jämn fuktighet på djupet är viktigare än en viss procentsats, och en något torrare del av bottnen ger djuret ett val.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Arten ska inte ha vattenskål eller vattendel. Fukten kommer från jorden, och kondens på lådans väggar räcker att dricka av. En vattenskål kan göra jorden för blöt. Använd aldrig kranvatten med klor eller kloramin för att fukta jorden, och undvik tvål, rengöringsmedel och handkräm på händer och redskap, eftersom groddjur tar upp ämnen genom huden.

LJUS OCH UVB

Arten lever under jord, och ett särskilt ljusprogram behövs inte. Rummets vanliga dygnsrytm med 10-14 timmars ljus räcker. UVB behövs inte, och lådan hålls mörk så att djuret kan gräva ostört. Växter behövs inte.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Daggmaskar är en beprövad baskost: unga djur kan växa upp till stora, kraftiga vuxna på enbart daggmaskar, när maskarna gut-loadas med kalk och vitaminer. Små till medelstora daggmaskar passar, och ett vuxet djur får 10-15 maskar varannan vecka. Eftersom vuxna djur i naturen framför allt äter hårdskaliga bytesdjur är syrsor och små räkor bra som omväxling. Gräv igenom bottnen minst varannan vecka: många kvarvarande maskar betyder överutfodring eller ett djur som inte äter.

Maskarna gut-loadas med kalk- och vitaminpulver i sin jord 4-6 dagar före utfodring. Djuret syns sällan äta. Ett nytt djur hålls därför den första månaden i en liten låda där maskarna räknas in, och bottnen gås igenom var 3:e-4:e dag.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

H. squalostoma tillbringar nästan hela livet under jord och ses sällan på ytan. Arten hålls oftast ensam, så att tillstånd och tillväxt är lätta att följa; flera djur kan hållas tillsammans med regelbunden kontroll. Störningar, till exempel bottenbyte, får djuren att äta mindre, så lådan ska ha lugn och ro. Hantering bör undvikas: huden är fuktig och ömtålig. Flytta bara djuret när det är nödvändigt, med rena, fuktiga händer utan kräm.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsmognad är inte dokumenterad hos *H. squalostoma*; djur över 24 cm räknas som vuxna. Könen kan inte säkert skiljas åt utanpå. Avel i fångenskap är inte dokumenterad, och djur i handeln är oftast vildfångade.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

PARNING

Befruktningen är inre. Vad som utlöser parning, och hur djuren förmås att para sig i fångenskap, är inte dokumenterat. Om djuren ska hållas tillsammans med tanke på avel är stabila förhållanden, djup jord, lugn och ro och rikligt med foder det viktigaste.

ÄGG OCH LARVER

Arten lägger ägg i fuktig jord, och ungarna kläcks som små maskgroddjur utan larvstadium i vatten. Honan ligger tätt ihoprullad runt äggen och de nykläckta ungarna, så att hela kullen bildar en kompakt klump. En kull är på omkring 16 ungar; siffran bygger på få djur. Antal kullar per år är inte dokumenterat.

METAMORFOS

Det finns inga larver och ingen förvandling: ungarna kläcks som små versioner av de vuxna. Äggens utvecklingstid och temperatur är inte dokumenterade.

Ungarna har särskilda tänder med flera spetsar, som de använder för att skala av och äta moderns yttersta hudlager, och de får också en stor del av sina hud- och tarmbakterier från henne. Senare byter de till tänder som de vuxnas. Ungar som lever av moderns hud ökar i vikt utan annat foder. Honan ska ha fullständig lugn och ro: öppna inte lådan medan hon ligger med ägg eller ungar.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna äter hudrester tills de är omkring 10-18 cm långa, men tar också daggmaskar och myror redan från omkring 10 cm. Låt dem stanna hos honan tills de äter små daggmaskar eller maskbitar, och flytta dem därefter till en egen låda med djup, fuktig botten. Syrsor kan tillkomma från omkring 18 cm. Tillväxt och tidpunkt för flytt till en större låda är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Herpele squalostoma är ett av de härdigaste maskgroddjuren i fångenskap och klarar sig långt bättre än de vattenlevande arterna. De vanligaste problemen hos landlevande maskgroddjur är:

- Djuret ligger på ytan: bottnen är för blöt, för torr, för varm, för kall eller kemiskt olämplig. Byt botten, kontrollera temperaturen och prova en annan vattenkälla.
- Förstoppning: kokosfibrer kan packa sig till en propp i tarmen. Använd pappersfibrer eller steril jord.

- Rymning: locket ska sluta tätt och ha en vikt ovanpå.
- Nedsatt matlust efter störningar och bottenbyte.
- Hudinflammation är den vanligaste kända dödsorsaken hos maskgroddjur i fångenskap. Håll bottnen ren och titta på huden vid varje kontroll.
- Chytridsvamp (Bd) har påvisats hos arten. Nya djur sätts i karantän, och händer och redskap tvättas mellan lådorna.

Gå till en veterinär med kunskap om groddjur om djuret inte äter på flera veckor, tappar i vikt eller får sår på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.